

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

255. An Principes imponere gabellas super bona patrimonialia Clericorum?
Ex p. 1. tr. 2. res. 40. aliàs 39.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

De Immunit. Eccles. Resol. CCLIV. &c. 227

dub. 3. num. 25. cum sit contra immunitatem Ecclesiarum, vim non habere, & fuisse correctam à iure canonico, vt notat Glossa in cap. generaliter. vers. Narrum. & vers. Collationibus. 6. q. 1. Et contrarium etiam postea docuisse ipsos Imperatores in iure nouo ciuili, ex audent. item nulla communitas. C. de Episc. & Cler. tenet Azorius part. 3. lib. 5. cap. 19. quæst. 10. & Portel. in addit. ad dubia regularia. verb. Tributum. n. 11. qui citat textum in leg. placet. de sacros. Eccles. & leg. 2. C. de Episc. & Cler.

4. Sed, quidquid sit de hoc, in ordine ad ius ciuile, certum est ex iure canonico, Clericos non teneri ad dictas contributiones vt apparet in cap. non minus. & in cap. aduersus. de immunit. Eccles. & ex canone Bullæ Cæne. Ex his omnibus apparet, cautè legendum esse Henriquez, vbi supra, qui etiam in pen. Glossa, lit. L, asserit per sententiam Senatus Regij declaratum esse, teneri Clerum ad distributionem, vt oppidum, quod Rex vendere parabat, se redimat: quod etiam postea docuit Bobadilla in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 286.

5. Sed hæc sententia mihi displicet: nam id bonum non æquè principaliter, primariò, directè concernit Clericos, sed laicos: & idèd Clerici non tenentur ad contributionem supradictam: quia, vt obseruat contra sententiam Henriquez, & aliquorum Iuriconsultorum, omnes Theologi, & ex ipsa Societate Lessius, Molina, & alij à me citati in tract. de Parlam. quando bonum commune, & publicum non tangit principaliter Clericos sed secundariò, vt est in casu supradicto. Et in reparatione viarum, turrium, murorum, &c. Clerici non tenentur contribuere, licet contrarium docuerit Henriquez, & idèd non sequendus, vt supra probatum est.

RESOL. CCLIV.

An Clerici teneantur, & possint per iudices seculares cogi ad reparandam viam ante domos suas? Et quid, si graculi, aut vermes, vel locustæ, seu bruchi nascantur in vineis, & messibus alicuius Clerici, vel pro reparatione aggerum, ne flumen vicinios agros Clericorum, & laicorum inundet? Ex part. 1. tract. 2. Ref. 76. alias 75.

§. 1. Affirmatiuè respondet Petrus de Cenedo in collect. iuris can. p. 1. collect. 37. num. 4. Humada in l. 54. tit. 6. p. 1. gloss. 2. n. 18. Itraquel. de retractat. lignag. §. 32. gl. vnicæ, num. 80. Ludouicus Mexia in pract. taxa panis. concl. 5. num. 70. vbi ait, Clericos, Ecclesiasticosque personas cogi posse per seculares potestatem reparare viam ante domum, & itineris pertinentia sua mandare facere suis expensis; quod est notandum in praxi, circa ordinationes Hispalenses, [Paraque no. echen agna fuzia por la calles, ni otras immundicias.] Et ad mandata Prefecti vrbis Hispalensis pro mundandis per vicinos viarum suis pertinentiis, vt ab his munditiis Clerici etiam non excusentur, nec à pœnis, & multa effundentium amurcam per vias publicas, quod iam vidi praticari. Ita ille, & alij Iuriconsulti.

2. Sed hæc omnia sunt contra immunitatem Ecclesiasticam, vt in casu simili aduersus Henriquez lib. 10. cap. 15. d. 7. in Glossa, lit. C, rectè notauit Vivaldus in candelabro super Bull. Cæn. cas. 18. num. 9. Et ita asserit Ludouicus Molina de instit. tom. 3. tract. 2. disp. 261. num. 6. Si vicini omnes contribuant ad sternendam lapidibus viam, quæ est ante ianuas ipsorum; tunc etiam Ecclesiastici, qui ibi habent domum, te-

nentur similiter contribuere. Sed in tali euentu non possunt seculares per se ipsos compellere Ecclesiasticos, vt contribuunt, si Ecclesiastici renuant; sed id efficere debent per Episcopum, aut per alium legitimum Iudicem Ecclesiasticum. Idem etiam docet Layman de Theol. moral. lib. 4. tract. 9. cap. 6. num. 7. Falsum est etiam, quod tenentur ad pœnam effundentium amurcam, & similia per vias publicas: nam Clerici non subduntur pœnis impositis à seculari potestate, ex defectu iurisdictionis. Et horum omnium ratio iam supra sapius explanata est.

3. Nec etiam mihi placet doctrina illa, quam adducit dictus Mexia loco cit. num. 44, nempe, quod si graculi, aut vermes, vel locustæ, seu bruchi nascuntur in vineis, & messibus alicuius Clerici, per statutum cogi potest cum aliis, in quorum vineis, & messibus reperiuntur huiusmodi animalia, vt suis expensis eas capiat, & occidat: quo in casu, quantumcumque privilegiati, ne & alij inficiantur, possunt cogi etiam de facto, vt suis expensis id faciant; & ita se vidisse praticari testatur: non, inquam, hæc doctrina mihi placet, & illam reprobat Molina, vbi supra: nam in tali casu Ecclesiastici, licet teneantur, debent tamen ad id compelli per Iudicem Ecclesiasticum, & non per seculares. Et exempla quæ adducit Mexia ad confirmandam sententiam, non faciunt ad rem: quia in illis casibus adeest necessitas, nec aliter fieri potest, neque tempus concedit adire Ecclesiasticum superiorem. Ergo, &c. Et ita etiã docet in similibus casibus Ioan. Salas de legib. disp. 13. sect. 9. & sect. 11. num. 114. vbi sic ait: [Quando contributio faciendâ est æquè primariò in utilitatem Clericorum, ac laicorum, v.g. pro reparatione aggerum, ne flumen vicinos agros Clericorum, & laicorum inundet, non potest tamen tunc per se potestas laica Clericos recusantes compellere; sed per Ecclesiasticam. Quod si id commodè fieri non posset, putant quidam, non esse omnino improbandam tealem executionem: quia in tali casu præsumi potest rati habitio, seu tacita licentia Summi pontificis. Sed tutius censet Lessius, & ego omninò necessarium, vt hæc expressè ad tales casus per Principes petatu r.] Hæc Salas.

Sup. hoc supra lege ex Ref. 248. §. penult. in fine, & alium §. 8. ver. eius annot.

RESOL. CCLV.

An Principes possint imponere gabellas super bona patrimonialia Clericorum? Ex p. 1. tr. 2. Ref. 40. alias 39.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docet ex Iuriconsultis neotericis Bobadilla in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 160. qui in Glossa, litera F, citat pro hac sententia quamplurimos Iuristas, & cum limitatione, vt hoc non intelligatur, quoad bona patrimonialia, ad quorum titulum ordinati sunt.

2. Sed communi calculo Theologorum, hæc doctrina, tanquam sacris Canonibus contraria, meritò explosa est: & illam reprobant Homobonus de exam. Eccles. part. 2. tract. 11. cap. 6. quæst. 9. Riccius part. 2. decis. 299. num. 3. Syluester verb. immunitas, 1. n. 6. Duatdus in Bulla Cæn. lib. 2. can. 18. q. 5. n. 4. Layman in Theo. mor. lib. 4. tr. 9. c. 6. n. 9. Lessius lib. 2. c. 33. dub. 2. n. 19. Azorius p. 3. lib. 5. c. 19. q. 7. Reginaldus tom. 1. lib. 9. c. 2. §. n. 379. Filliucius tom. 1. tr. 16. c. 11. n. 297. Molina tom. 3. tr. 2. disp. 671. n. 2. Molfæus in summa, tom. 2. tr. 12. c. 22. n. 166. Altercius de cens. tom. 2. disp. 19. lib. 5. c. 6. dub. 2. Suatez contra Regem Angliæ, lib. 4. c. 24. & 25. Coriolanus in Bul. Cæn. ex. tom. 18. Prosper de Augustino in addit. ab sum. Quarata, verb. vestigal. Megala in p. 2. lib. 2. c. 17. q. 6. n. 14. Salonijs tom. 2. in 2. 2. q. 7. d. art. §. contr.

Sup. hoc supra Ref. 56 §. Sed hæc inter principium, & medium: & in Ref. 70. & signantet infra in Ref. seq. §. Restat, & in Ref. 14. post seq. & in tom. 7. tr. 6. Ref. 37. §. 1. in fine, & §. ult. post medium, & in tom. 6. tra. 9. Refol. 66. §. Denique, per tot.

5. *contr. 2. num. 2. Sayrus de censur. lib. 3. cap. 22. num. 9. Bartholom. à S. Fausto in spec. Confess. disp. 33. quest. 13. num. 2. Bellet. in disquis. cler. part. 1. tit. 5. §. 5. num. 1. & Authores veteres penes ipsos.*

3. Probat hanc sententia ex cap. 1. de immunitat. *Eccles. cap. quanguam, de cens. in 6. & præcipue ex canon. Bulla Cæna, in illis verbis: Imponentes decimas, &c. personis Ecclesiasticis, ac eorum, & Ecclesiarum bonis. Vbi dictio illa, eorum, contradistinguitur contra alteram dictionem sequentem Ecclesiarum: & ideo non nisi de bonis patrimonialibus, & propriis Clericorum, & aliis, quæ ad Ecclesiam non pertinent, intelligi potest.*

RESOL. CCLVI.

An Clerici teneantur soluere vectigal in extractione frumenti, vini, & similibus, quæ ex bonis patrimonialibus collegerunt, et alibi conducendo carius vendant?

Et inferitur illam esse negotiationem Clericis prohibitam tantum, quæ debitum tributum habeat annexum, in qua lucrum intenditur ex emptione prius facta, secus si lucrum non ex emptione sed aliunde proveniat.

Et late explanatur Principes seculares non posse super bona Clericorum patrimonialia gabellas imponere? Ex part. 5. tract. 1. Ref. 27.

Sup. hoc supra in Ref. 56. §. Sed hæc & in Ref. 70. & 214. §. Et tandem. II. & signanter in sine, & in Ref. 355. & in aliis eius not. & infra in Ref. seq. §. 1. 2. & 3.

§. 1. Affirmativè respondet Carolus de Grassis de effectibus Clericatus, effect. 3. num. 178. vbi sic ait: Ampliatur ista fallentia, ut procedat in Clerico, qui vellet fructus recollectos in propriis prædiis, vel Ecclesiasticis aliud exportare causa lucri faciendi, & ut carius ibi illos vendat; quia etiam isto casu tenetur soluere vectigal, ut negotiator. Sic ille. Potest etiam hæc opinio probari ex doctrina Melchioris Phœbi tom. 1. decis. 19. num. 4. Palatij in rep. cap. per vestras §. 39. num. 11. extra de donat. Azevedo lib. 2. tit. 1. l. 2. num. 37. & aliorum quos citat, & sequitur Ramirez in legem regiam, §. 36. num. 6. in gloss. littera I. assententium Clericos quoad bona patrimonialia reputari ut laicos. Et ideo in specie Bobadilla in Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 260. & Doctores, quos citat in glossa littera F. docent Principes seculares posse supra bona Clericorum patrimonialia gabellas imponere, quod etiam docuit Navar. in Manual. cap. 27 num. 118.

2. Sed his non obstantibus opinionem supradictam Caroli de Grassis omnino refellendam esse puto; & ideo in casu, de quo loquimur, Clericum non teneri aliquid soluere, docuit ex Dominicanorum familia doctus Antonius Sousa in Bulla Cæna, cap. 19. disp. 92. conf. 1. num. 4. vbi sic ait: Negotiatio lucrativa dicenda non est in casu quo Ecclesiasticus bona sua mittit ad locum, vbi plus valet. Vnde ex saccharo, & aliis, in quibus Rex Episcopis, & Clericis ultramarinis stipendium soluit, tributum exigi non licet, quando illa venditionis causa ad hoc regnum asportantur: quia, propriè loquendo, hoc non est negotiari. Ita ille. Et nominatim contra Carolum de Grassis hanc sententiam docuit etiam novissimè Martinus Bonacina tom. 3. in Bulla Cæna, disp. 1. quest. 19. punct. 3. §. 3. num. 6. vbi sic habet: Ille non dicitur negotiari, qui vinum, oleum, & alia, quæ ex suo agro colligit, vendit, siue in eodem loco vendat, siue aliud transferenda curet, vbi carius vendere possit; nullus enim negotiari censetur vendendo res ex propriis bonis, Ecclesiasticis, vel patrimonialibus collectas. Hæc Bonacina. Et tandem hanc sententiam docere Laurentium Osorium in su Pinna de rosas,

lib. 4. cap. 2. fol. mibi 380. patet ex his verbis: [Quando el Clerigo negocia con sus bienes, no pierde el privilegio, aunque los lleue al puerto, ó a otra parte à vender por yia de negociacion, de los quales no deve alcavalá, ni se la deveu pedir, so pena de caer en la censura de la Iglesia.] Ita ille.

3. Et ad magis labefactandam opinionem Caroli de Grassis supponendum est, præsertim cum Ceuillos tract. de cognit. per viam violentie, part. 2. quest. 64. num. 21. & Pereira de manu regia, part. 2. cap. 24. num. 34. Auctoribus non bene affectis erga Clericos, & immunitatem Ecclesiasticam, non omnem negotiationem lucrativam esse interdictam Clericis, sed illam tantum, quando res ipsa non meliorata cariori precio vendenda est, quam empta fuit. Et ita etiam docet Molina de iustitia, tom. 2. tract. 2. disp. 342. Lefsius lib. 2. cap. 21. dub. 1. num. 4. & seq. Belletus in disquis. part. 1. de disciplina Clericali, §. 21. num. 7. & seq. Alterius de cens. tom. 1. disput. 19. lib. 5. cap. 6. dub. 7. Duardus in Bullam Cæna. lib. 2. can. 28. q. 8. num. 14. & seq. Malderus de iustit. tract. 5. cap. 2. dub. 4. Syluius in 2. 2. D. Thoma, quest. 77. art. 4. conclus. 4. ad 6. Tannexus tom. 3. disp. 4. q. 7. dub. 2. num. 69. Turianus in 2. 2. tom. 2. disp. 59. dub. 2. num. 1. & seq. Rebellius part. 2. lib. 9. quest. ultima, sect. 1. & 2. Riccius in praxi, tom. 1. ref. 317. Maria de iurisdic. p. 4. cas. 3. n. 9. & 10. Faustus in speculo Confess. disp. 33. q. 17. Barbosa in Collect. in ius Canon. tom. 2. lib. 3. tit. 50. cap. 6. num. 3. Et tandem Castus Palaus tom. 2. tract. 21. disp. unica. punct. 9. num. 16. sic asserit, Respondeo illam esse negotiationem Clericis prohibitam, & quæ debitum tributum habet annexum, in qua lucrum intenditur ex emptione prius facta; secus si lucrum non ex emptione formaliter, sed aliunde proveniat, & sic negotiator non est, si vendas vinum, triticum, oleum ex redditibus tui beneficij, aut ex possessionibus tuis patrimonialibus collecta, quia illi non sunt fructus emptionis, sed tuarum possessionum. Ita Palaus.

4. Ex quibus satis apparet falsitas opinionis Caroli de Grassis: nam Clericus fructus recollectos ex suis bonis, ut carius vendantur, aliud asportans, non dicitur, ut ipse perperam supponit, negotiator. Ergo non tenetur soluere gabellam, & aliter facientem clarum est violare libertatem Ecclesiasticam, & in censuras Bullæ Cæna incidere.

5. Nec valet dicere id quod exigitur in casu, de quo loquimur, à Clericis non esse gabellam, sed regaliam debitam Regi; portus enim, ut patet, annuuntur inter Regum regalia. Respondeo, quod licet portus sit Regis regalia, non sequitur ex hoc quod in illo exigitur, non esse gabellam, & ideo gabella à D. D. nominatur. Poteram hoc probare ex verbis Sixtini Regneri de Regalibus lib. 2. cap. 5. num. 10. Henninhi Arnulæ de iure Maiestatis lib. 3. cap. 5. num. 3. Dominici Ammæ de iure publico vol. 3. discurs. 15. num. 58. Sed quia sunt Auctores damnati, non merentur hunc honorem; ideo apponam hic tantum verba Montani de Regalibus, verb. Portus num. 2. vbi sic ait: Hoc vectigal portus duplex est, alterum vocatur anchoragij, alterum verò ius exituræ, quod soluitur ex his, quæ extrahuntur à portu causa mercimonij. Sic ille. Vnde in l. inter publica, §. finali, ff. de verb. signific. proventus ex portu inter fisci vectigalia numerantur, & dicitur vectigal portus, & alio nomine Portorium, de quo fit mentio in l. 3. C. de vectigal. & de quo etiam fit mentio inter vectigalia, quæ Nero abrogare volebat apud Tacitum lib. 13. & M. Tullius in orat. pro Manlio, sic asserit: Neque ex portu, neque ex decumis, neque ex scriptura vectigal conservari potest. Et Symmachus lib. 5. Epistolarum vocat quadagesima, quinquagesimæque portorium,

Sup. hac negotiacione lucrativa, de meliorata supra in Ref. 214. Et tandem 1. per tot. & infra in Ref. 187. §. 1. a fin. 5. & in 4. 11. Prope finem vers. Et tandem in Ref. 188. A. Item illa negotiacione, & pro negotiacione lucrativa, sed re non meliorata, confirm. in Ref. 188. & 4. huius not. Removet enim modum, in Ref. 4. §. Respondeo, ante modum, & vult Quia illa tantum, & in tom. 6. ut. 3. Ref. 179.